

propter eminentiam et independentiam concursus divini, non est de nomine contendendum, dummodo de re et de vero sensu constet; nimirum, nomine prædeterminationis non intelligi aliquam actionem, quæ a solo Deo in voluntate fiat, per quam ejus indifferentia, ut applicata ad usum, a solo Deo prius tollatur vel coarctetur ad unum, quam ipsa voluntas consentiat; hic enim sensus est quem hactenus impugnavimus propter repugnantiam, quia cum libertate habere videtur. Ideoque etiam illam loquendi formam censeo hoc tempore vitandam esse, ne cum hæreticis, etiam in modo loquendi, conveniamus, et ne occasionem errandi inde aliqui accipiant. Merito enim observavit Divus Thomas, opusculo primo contra errores Græcorum, in præmio, *errores exortos occasionem dare sanctis Ecclesiæ doctoribus, ut fidei mysteria majori circumspectione tractent ad eliminandos errores exortos*. Et inter alia ponit exem-

plum ad rem de qua agimus accommodatum in Augustino, *qui post exortam Pelagianam hæresim, cautius de libero arbitrio, et liberius de gratia locutus est, quam ante illam hæresim*. Quod in Chrysostomo notavit idem Augustinus, lib. primo cont. Julian., c. 1: *Vobis (inquit ad Pelagianos) nondum litigantibus securius loquebatur*. Cum ergo hoc tempore errores circa divinæ gratiæ necessitatem extincti sint, et ad alterum extremum declinetur, novis hæreticis negantibus libertatem arbitrii, ad fidei doctores pertinet cautius loqui, et, salva fidei veritate quæ ad gratiam spectat, clarius et manifestius docere liberi arbitrii veritatem. Quod si in ipso loquendi modo observandum est, multo magis in modo iudicandi et sentiendi; atque hanc ob causam, inter alias, doctrinam quam de gratia efficaci declaravimus, retinendam esse censemus, quod ad fidem defendendam videatur esse accommodatissima.

FINIS LIBRI TERTII.

OPUSCULUM SECUNDUM.

DE

SCIENTIA QUAM DEUS HABET

DE FUTURIS CONTINGENTIBUS,

LIBRI DUO.

In libris quos de concursu Dei cum libero arbitrio nuper scripsimus, sæpe supposuimus cognoscere Deum de quacumque voluntate, quid actura sit, vel esset, si in hac vel illa occasione constitueretur; et vocari solet hæc scientia futurorum contingentium conditionatorum, qualia sunt hæc: *Si Petrus hic et nunc tentaretur, peccaret. Si tali tempore vixisset, hoc vel illud fecisset*. Hanc autem scientiam non omnes Theologi hujus temporis admittunt, etiam in Deo; quin potius impossibilem et fictitiam esse putant, et a modernis Theologis excogitatum. Propter hanc ergo causam necessarium visum est priori operi hoc adjungere, quia rem hanc magni momenti esse existimamus; tum ad multa loca Scripturæ et Sanctorum Patrum intelligenda; tum etiam ad digne sentiendum de divina scientia; tum denique ad plures difficultates de gratia, et prædestinatione, et libero arbitrio expediendas. Quia vero materia hæc multum connexa est cum scientia quam Deus habet de futuris absolutis, imo necessario illius cognitionem prærequirit, ideo opus hoc in duos libros dividemus, et in priori de absoluta, in posteriori vero de conditionata scientia futurorum contingentium dicemus.

Prius tamen quam rem aggrediamur, circa nomen contingentia, breviter advertendum est interdum late et minus proprie sumi; ita ut, quidquid fieri possit aut soleat, contingere dicatur; quo modo etiam effectus necessarii, ut solem cras oriri, contingere dicuntur. Sed non in ea significatione utimur nunc ea voce, sed in alia propria, qua contingentia necessitati opponitur, quomodo contingere dicitur, quod non necesse est aut fit, sed in utramque partem accidere potest. Rursus esse contingens interdum tribuitur rebus, ut res sunt, interdum effectibus, ut effectus sunt. Primo modo dicitur contingens omne ens quod non est necessarium; quod uno modo tribui potest omni enti creato, quatenus non simpliciter necessario est, et potest non esse saltem per potentiam extrinsecam. Secundo, tribuitur magis proprie rebus corruptibilibus, quæ ab intrinseco habent unde possent non esse. Et erunt hoc modo contingentes, etiamsi, quatenus effectus sunt, intelligantur necessario manare a causis suis, quomodo ab eis manant. Et hoc modo contingens potius dicitur mutabile, seu corruptibile, de quo nunc non agimus, sed de effectu contingente in ratione effectus, quia scilicet non necessario manat a sua causa, sed potest fieri et non fieri. Et ita etiam contingit ut interdum fiat, et interdum non fiat.

In quo effectu ulterius est considerandum, aliud esse quod contingens sit, et aliud quod futurum contingens sit. Esse enim contingens, non contingenter, sed necessario illi convenit, sive futurum sit, sive non, quia convenit illi ex vi potestatis causæ,

non ex vi actionis. Unde non agimus de scientia contingentis sub hac ratione, quia talis scientia potius est cujusdam objecti necessarii. Addit ergo futurum, ut sic, quod illud contingens ad unam partem sit determinandum. Et, quia hæc determinatio futuri ad unam partem communis est etiam necessariis effectibus, ideo futurum contingens utrumque simul conjungit, scilicet determinationem futuram ad unam partem cum potestate ad oppositam; et de scientia hujus objecti, ut sic, est præsens disputatio. Et quamvis futurum sub hac voce videatur affirmationem, seu positivum tantum significare, tamen in proposito comprehendit etiam negationem futuram cum potestate ad oppositam affirmationem; non enim est minus futurum contingens, quod Petrus non sit peccaturus, quam quod sit peccaturus. Sub hoc ergo objecto comprehenditur omnis veritas in futuro tempore contingens, tam affirmativa quam negativa. Denique hæc veritas contingens quædam potest considerari prout revera futura est in aliqua differentia temporis, alia vero sub quadam hypothese, seu conditione, scilicet, quod futurum esset, si hoc vel illud accideret, quod inquiri etiam potest de rebus quæ nunquam futuræ sunt; et de hoc posteriori modo est scientia conditionata, quam considerabimus in sequenti libro; in hoc vero solum agimus de priori.

INDEX CAPITUM LIBRI PRIMI.

DE SCIENTIA DEI FUTURORUM CONTINGENTIUM ABSOLUTORUM.

- CAP. I. *Subjectum operis declaratur, et nonnullæ difficultates leviores expediuntur.*
- CAP. II. *In propositionibus de futuro contingenti esse sufficientem veritatem determinatam, secundum quam a Deo præsciri possint.*
- CAP. III. *Futura contingentia non posse in proxima causa præsciri ostenditur.*
- CAP. IV. *Rationem cognoscendi futura contingentia ex divinis ideis non satis reddi.*
- CAP. V. *Deum non cognoscere hæc futura in sola sua scientiæ efficacitate.*
- CAP. VI. *Ex decreto æterno divinæ voluntatis non sumi sufficientem rationem hujus scientiæ.*
- CAP. VII. *Realem ac æternam præsentiam seu coexistentiam cum Deo non convenire rebus creatis, neque in ea fundari posse scientiam futurorum contingentium.*
- CAP. VIII. *Quo tandem modo cognoscat Deus futura contingentia.*
- CAP. IX. *Quomodo præscientia Dei necessitatem non imponat effectibus futuris, nec usum libertatis impediat.*

